

TEMA 3. LES COMPETÈNCIES DE LA UNIÓ EUROPEA

Curs acadèmic 2022 - 2023

VNIVERSITAT ID VALÈNCIA

DR. VALENTÍN BOU FRANCH
CATEDRÀTIC DE DRET INTERNACIONAL PÚBLIC

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Aquesta obra està protegida amb una [Llicència Creative Commons Atribució-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

	 VNIVERSITAT ID VALÈNCIA Facultat de Derecho
Jean Monnet Chair	Project No. 101048075
Strengthening European Values - SEV -	

1. L'ATRIBUCIÓ DE COMPETÈNCIES A LA UNIÓ EUROPEA

A. PRECISIONS CONCEPTUALS

B. EL PRINCIPI D'ATRIBUCIÓ DE COMPETÈNCIES I LA UE

C. COMPETÈNCIES EXPLÍCITES I IMPLÍCITES

D. LA CLÀUSULA D'IMPREVISIÓ: L'EXPLICITACIÓ DE LES COMPETÈNCIES IMPLÍCITES

E. LES COMPETÈNCIES RESERVADES ALS ESTATS MEMBRES

A. PRECISIONS CONCEPTUALS

1. ≠ entre competències dels estats i de les organitzacions internacionals (= UE)

- ⊙ **Estats = ens de base territorial → competències sobiranes (totes les competències)**
- ⊙ **Les organitzacions internacionals = ens de finalitat funcional → competències d'atribució:**
  - **Sense atribució → organització internacional incompetent → acte *ultra vires***
  - **Competències de la UE: són competències específiques, concretades cas per cas en els tractats constitutius**
    - **No delimitació competencial per matèries**
  - **Competències de les organitzacions internacionals (= UE) són competències funcionals**
    - **Importància objectius o fins de cada organització internacional [Art. 1, §1 TUE](#) (pàg. 50)**

- 1) UE = organització internacional intergovernamental → tindrà competències d'atribució
- 2) Principi d'atribució de competències explicitat en el TUE i TFUE
  - [Art. 1, §1 TUE](#) (pàg. 50)
  - [Art. 3.6 TUE](#) (pàg. 51)
  - [Art. 5.1 TUE](#) (pàg. 52)
  - [Art. 7 TFUE](#) (pàg.78)
- 3) Atribució de competències a la UE
  - Ha d'existir un article en els tractats constitutius que així ho preveja
  - Doble límit:
    - [Art. 5.2, lín. 1 TUE](#) (pàg. 52) límit a l'actuació de la UE
    - [Art. 13.2 TUE](#) (pàg. 55) límit a l'actuació de les institucions europees
  - Si s'excedeix qualsevol límit → acte *ultra vires* → recurs de nul·litat
  - Garantia de la correcta aplicació dels tractats constitutius
    - Control judicial de la competència de la UE
      - ↳ Obligació de motivar (requisit de validesa) [Art. 296, §2 TFUE](#) (pàg. 168). Abasta:
        - Indicar la base o bases jurídiques de cada acte de la UE
        - Indicar les fases del procediment d'adopció
        - Indicar els motius o raons de la seua adopció

4) Les competències atribuïdes a la UE... són irreversibles? Poden ser recuperades pels estats membres?

⊖ Jurisprudència TJCE: són irreversibles, excepte revisió dels tractats

- [Sentència Costa c. ENEL \(pàg. 413, §7\)](#)
- [Sentència Agència de Proveïment, §18-20 \(pàg. 272\)](#)

⊖ Reinterpretar per Tractat de Lisboa:

- [Art. 48.2 TUE \(pàg. 71\)](#): revisar els tractats constitutius per a augmentar o **REDUIR** les competències atribuïdes a la UE
  - Declaració 18 de l'acta final Tractat de Lisboa ho repeteix
- La UE pot decidir deixar d'exercir competències compartides amb els estats membres [Art. 2.2 in fine TFUE \(pàg. 76\)](#)
- Es preveu la possible retirada d'un estat membre [Art. 50 TUE \(pàg. 72-73\)](#)
  - Discurs David Cameron 22.1.2013

C. COMPETÈNCIES EXPLÍCITES I IMPLÍCITES

1) El principi d'atribució de competències: significa que la UE només té les competències explícites o expressament atribuïdes en els tractats constitutius?

- ⊖ No, per doctrina de les competències implícites o tàcites

2) Reconeixement jurisprudencial de les competències implícites de la UE

- ⊖ [Sentència Fédéchar \(pàg. 261\)](#)
- ⊖ [Sentència Itàlia c. Alta Autoritat 1960 \(pàg. 263-264\)](#)
- ⊖ [Sentència AETR, §12-14, 17-19, 22, 28 i 31 \(pàg. 267 et seq.\)](#)

- 1) Originalitat de la UE: des d'inicis Comunitats Europees, previsió d'un procediment per a explicitar les competències implícites [Art. 352.1 TFUE](#) (pàg. 183)
- 2) Novetats Tractat de Lisboa:
  - ⊙ Requereix aprovació prèvia del PE [Art. 352.1 TFUE](#) (pàg. 183)
  - ⊙ Per principi de subsidiarietat, sotmès a control de parlaments nacionals [Art. 352.2 TFUE](#) (pàg. 183)

LES CONDICIONS PER A APLICAR LA CLÀUSULA D'IMPREVISIÓ

- 1) Quatre condicions per a aplicar la clàusula d'imprevisió (art. 352 TFUE):
  - ⊙ Només per a aconseguir un objectiu de la UE
  - ⊙ Que l'acció de la UE siga necessària per a aconseguir un dels seus objectius (no en la PESC)
    - PERÒ [Sentència AETR, §95](#) (pàg. 271)
  - ⊙ Sense competències explícites previstes en els tractats constitutius
    - TJUE afirma el caràcter subsidiari de l'art. 352 TFUE
  - ⊙ Supòsits en els quals està totalment prohibit utilitzar l'art. 352 TFUE:
    - (tradicional) exclusió de la PESC [Art. 352.4 TFUE](#) (pàg. 184)
    - (novetat del Tractat de Lisboa) [Art. 352.2 TFUE](#) (pàg. 183)

ELS LÍMITS A LA UTILITZACIÓ DE LA CLÀUSULA D'IMPREVISIÓ

- 1) Reacció del TJCE a l'ús abusiu d'aquesta clàusula: no pot ser un mitjà d'augmentar les competències de les Comunitats Europees, sense revisar prèviament els tractats constitutius
  - ⊙ [Dictamen 2/94, §29-30](#)

- 1) Les competències no atribuïdes (explícitament o implícitament) a la UE continuen pertanyent als estats membres**
- 2) Explicitat reiteradament en el TUE**
  - ⊙ [Art. 4.1 TUE](#) (pàg. 51)
  - ⊙ [Art. 5.2 TUE](#) (pàg. 52)
- 3) La funció dels tractats constitutius no és enumerar les competències reservades als estats membres**
  - ⊙ PERÒ, a vegades, es limiten les competències de la UE, especificant les competències reservades als estats membres, p. ex., [art. 153.5 TFUE](#) (pàg. 124)
- 4) El dret de la Unió Europea pot condicionar, de manera limitada, l'exercici discrecional de competències sobiranes reservades als estats membres (p. ex., interpretació del TJCE de "ordre públic", "seguretat pública", etc.)**

2. LA DELIMITACIÓ DE LES COMPETÈNCIES DE LA UNIÓ EUROPEA

A. INTRODUCCIÓ

B. LES COMPETÈNCIES EXCLUSIVES

C. LES COMPETÈNCIES COMPARTIDES

D. LES COMPETÈNCIES DE SUPORT, COORDINACIÓ I COMPLEMENT

E. LA COMPETÈNCIA ESPECIAL EN MATÈRIA DE POLÍTICA EXTERIOR I DE SEGURETAT COMUNA (PESC)

A. INTRODUCCIÓ

1) Novetat del Tractat de Lisboa: delimita per primera vegada les competències de la UE (← per pressió dels *Länders* alemanys)

⊙ Segueix doctrina i jurisprudència prèvies

⊙ Per això:

- distingeix diverses categories de competències [Art. 2 TFUE \(pàg. 76\)](#)
- classifica els “àmbits” (no matèries) de cada categoria de competències [Art. 3-6 TFUE \(pàg. 76-78\)](#)

B. LES COMPETÈNCIES EXCLUSIVES

1) Concepte: [Art. 2.1 TFUE \(pàg. 76\)](#)

⊙ Conseqüència: exclou acció normativa dels estats membres [Dictamen 1/75 \(pàg. 275 §7 a pàg. 276\)](#)

⊙ PERÒ l'exclusió dels estats membres no és absoluta

- Previsió de l'art. [2.1 *in fine* TFUE \(pàg. 76\)](#)
- Si no hi ha exercici efectiu de la competència exclusiva per la UE, competència transitòria dels estats membres [Sentència Kramer, §30, 33-34 i 39-40 \(pàg. 280-281\)](#)

2) Llista tancada d'àmbits en els quals la UE té competències exclusiva [Art. 3 TFUE \(pàg. 76-77\)](#)

- 1) **Concepte residual: [art. 4.1 TFUE](#) (pàg. 77)**
- 2) **Conseqüències [Art. 2.2 TFUE](#) (pàg. 76)**
  - ⊙ **Competències concurrents? NO**
  - ⊙ **Primacia de l'acció de la UE**
- 3) **No assimilar competències compartides exercides per la UE amb competències exclusives de la UE:**
  - ⊙ **La UE només pot exercir una competència compartida si compleix el principi de subsidiarietat**
  - ⊙ **(Protocol 25) l'acte adoptat per la UE en exercir una competència compartida no esgota l'àmbit en el qual la UE tinga aquest tipus de competència**
  - ⊙ **Si la UE decideix deixar d'exercir una competència compartida, els estats membres la recuperen**
- 4) **Malgrat definició residual, TFUE identifica els àmbits “principals” [Art. 4.2 TFUE](#) (pàg. 77)**
- 5) **Emergeixen competències compartides “especials” (l'acció de la UE no exclou la dels estats membres):**
  - ⊙ **Polítiques econòmiques (art. 2.3 i 5.1 TFUE)**
  - ⊙ **Polítiques d'ocupació (art. 2.3 i 5.2 TFUE)**
  - ⊙ **La investigació, el desenvolupament tecnològic i l'espai (art. 4.3 TFUE)**
  - ⊙ **La cooperació per al desenvolupament i l'ajuda humanitària (art. 4.4 TFUE)**
  - ⊙ **Les polítiques socials (art. 5.3 TFUE)**
  - ⊙ **Per remissió de l'art. 2.6 TFUE, unes altres que apareguen en el TFUE (p. ex., art. 114.4 i 5)**

D. LES COMPETÈNCIES DE SUPORT, COORDINACIÓ I COMPLEMENT

- 1) L'acció de la UE complementa l'acció dels estats membres
- 2) Concepte i límit [Art. 2.5 TFUE](#) (pàg. 76)
- 3) Àmbits “tancats” d'aquesta mena de competència [Art. 6 TFUE](#) (pàg. 77-78)

E. LA COMPETÈNCIA ESPECIAL EN MATÈRIA DE POLÍTICA EXTERIOR I DE SEGURETAT COMUNA

- 1) Per la seua importància, no es reconduïx a les tres classificacions anteriors
- 2) La competència especial és la Política Exterior i de Seguretat Comuna (PESC), inclosa una Política Comuna de Seguretat i Defensa (PCSD) [Art. 2.4 TFUE](#) (pàg. 76)
- 3) Principals raons de l'“especialitat” de la PESC:
  - ⊙ [Art. 24.1, §2 TUE](#) (pàg. 61-62)
  - ⊙ [Art. 42.2 TUE](#) (pàg. 68), etc.

3. ELS PRINCIPIS QUE REGEIXEN L'EXERCICI DE LES COMPETÈNCIES

A. EL PRINCIPÍ DE SUBSIDIARIETAT

A.1. L'abast del principi de subsidiarietat

A.2. Els controls de l'aplicació del principi de subsidiarietat

B. EL PRINCIPÍ DE PROPORCIONALITAT

A.1. L'ABAST DEL PRINCIPI DE SUBSIDIARIETAT

1) Regulat en:

⊗ el TUE:

- [Preàmbul, paràgraf antepenúltim TUE \(pàg. 50\)](#)
- [Art. 5.3 TUE \(pàg. 52\)](#)

⊗ [Protocol núm. 2 sobre aplicació dels principis de subsidiarietat i proporcionalitat](#)

2) Competències que afecta: competències no exclusives de la UE. Són:

- ⊗ Les competències compartides
- ⊗ Les competències de suport, coordinació i complement

3) El principi de subsidiarietat limita l'exercici de les competències de la UE a les quals s'aplica:

- ⊗ Aquest principi determina si la UE ha d'intervenir o no, exercint la seua competència (NO es presumeix)
- ⊗ Si ha d'intervenir, serà només en la mesura en què estiga justificat

4) La intervenció de la UE ha de justificar-se. [[Protocol núm. 2](#). Abans, jurisprudència del TJCE [Sentència Alemanya c. PE i Consell, §26-27 \(pàg. 313-314\)](#)]:

- ⊗ davant la insuficiència de l'acció dels estats membres (a escala central, regional i local)
- ⊗ per una millor eficàcia de l'acció comuna
- ⊗ per les dimensions supranacionals de l'acció

5) Doble perspectiva del principi de subsidiarietat:

- ⊗ Defensa les competències dels estats membres: la UE només intervindrà quan siga estrictament necessari
- ⊗ Afirma la necessitat de la intervenció de la UE, quan estiga justificat

A.2. ELS CONTROLS DE L'APLICACIÓ DEL PRINCIPI DE SUBSIDIARIETAT

1) Regulat en: [art. 5.3, §2 i 12.b\) TUE](#); en [Protocol núm. 1 sobre la comesa dels parlaments nacionals a la UE](#); i en [Protocol núm. 2 sobre l'aplicació dels principis de subsidiarietat i proporcionalitat](#)

2) El control previ pels parlaments nacionals

⊙ És control polític (preventiu, *a priori*) (= “sistema d’alerta primerenca”)

⊙ Consisteix en:

- Obligació de remetre als parlaments nacionals (→ “regionals”) informació sobre tot projecte d’acte legislatiu
- Cada parlament nacional emet un dictamen motivat en 8 setmanes si considera que el projecte d’acte legislatiu és contrari al principi de subsidiarietat
  - Dos dictàmens si és parlament bicameral
- Si 1/3 parlaments nacionals emeten vot negatiu: la Comissió ha de reexaminar la proposta
- Si majoria vots negatius, el PE o el Consell podran retornar automàticament a la Comissió la proposta

3) El control posterior del Tribunal de Justícia

⊙ És control judicial (*a posteriori*)

⊙ Obligació de motivar els actes legislatius en relació amb els principis de subsidiarietat i de proporcionalitat

⊙ Recurs de nul·litat presentat per un EM “de conformitat amb el seu dret intern” en nom del seu parlament nacional

1) Regulat en:

- ⊙ [Art. 5.4 TUE \(pàg. 52\)](#)
- ⊙ Protocol núm. 2

2) Competències que afecta: totes les competències de la UE

3) Diferències entre principis de:

- ⊙ Subsidiarietat: determina si la UE ha d'intervenir o no, exercint la seua competència
- ⊙ Proporcionalitat: determina l'abast de la intervenció requerida de la UE

4) Persegueix evitar els excessos legislatius de la UE

- ⊙ Jurisprudència TJ [Sentència Alemanya c. PE i Consell, §54 \(pàg. 315\)](#)
- ⊙ Art. 5.4 TUE i [Protocol núm. 2](#): el principi de proporcionalitat s'aplica:
  - Al contingut dels actes de la UE: les càrregues econòmiques i administratives seran tan reduïdes com es pugui i proporcionals a l'objectiu a aconseguir
  - A la forma dels actes de la UE: tradicionalment, es prefereixen les directives als reglaments europeus (deixen més marge d'apreciació als estats membres)

4. L'EXERCICI DE LES COMPETÈNCIES DE LA UNIÓ PER “ALGUNS” ESTATS MEMBRES

A. INTRODUCCIÓ

B. LES FÓRMULES DE L'EXCLUSIÓ VOLUNTÀRIA

C. LES COOPERACIONS REFORÇADES

C.1. Els antecedents previs

C.2. El règim de les cooperacions reforçades

D. MECANISMES DE FLEXIBILITAT ADDICIONALS EN L'ÀMBIT DE LA POLÍTICA EXTERIOR I DE SEGURETAT COMUNA

- 1) Tot tractat internacional (inclosos els tractats constitutius de la UE) es debaten entre:
  - ⊖ Principi de la integritat del text del tractat (= igualtat de drets i deures per a tots)
  - ⊖ Principi de la flexibilitat del text del tractat (= règims diferenciats especials per a alguns estats)
- 2) En el procés d'integració europea:
  - ⊖ Abans del Tractat de Maastricht, els tractats constitutius de les Comunitats Europees van seguir, en general, el principi de la integritat del text del tractat
    - Excepció: els “períodes transitoris” de les actes d’adhesió de nous estats membres (= principi de flexibilitat)
      - Aquesta possibilitat encara persisteix
  - ⊖ Amb el Tractat de Maastricht, apareix objectiu polític més ambiciós: la creació de la UE
    - Evidència que:
      - No tots els estats membres tenen el mateix concepte d’una Europa unida
      - No tots els estats membres volen avançar en aprofundiment integració europea a la mateixa velocitat
        - ∅ Per unanimitat en reforma dels tractats constitutius, anar al ritme dels més lents llevat que apareguen fórmules noves de flexibilització
- 3) Amb el Tractat de Maastricht, apareixen les “**fórmules d’exclusió voluntària**” (dimensió negativa)
  - ⊖ Un o diversos estats membres decideixen voluntàriament (i consensuat amb la resta dels estats membres) autoexcloure’s (*opting out*) de l’exercici d’algunes competències atribuïdes a les comunitats europees o a la UE
- 4) Amb el Tractat d’Amsterdam, apareixen “**cooperacions reforçades**” (dimensió positiva)
  - ⊖ Alguns estats membres aniran en l’avantguarda de la integració europea, permetent que la resta dels estats membres se sumen posteriorment

B. LES FÓRMULES DE L'EXCLUSIÓ VOLUNTÀRIA

1) En la creació de la **moneda única ("euro")** des del Tractat de Maastricht

- ⊖ Protocols sobre la situació especial del Regne Unit i Dinamarca
  - S'exclouen voluntàriament de l'establiment de l'euro (= *opting out*)
  - Posteriorment podran incorporar-se (= *opting in*) si compleixen les condicions
- ⊖ L'euro no és patrimoni comunitari → els estats que s'adherisquen després podran triar
  - Suècia es va autoexcloure en adherir-se com a nou estat membre (*opting out* + *opting in*)

2) En la **Política Social**, amb el Tractat de Maastricht

- ⊖ amb el Tractat de Maastricht, per Margaret Tacher, la política social no en TCE, sinó en un protocol especial que exclou el Regne Unit (*opting out*)
- ⊖ Amb el Tractat d'Amsterdam, amb Tony Blair, es deroga el protocol especial i la política social s'inclou en el TCE per a tots els estats membres (*opting in* del Regne Unit)

3) En l'Espai **de Llibertat, Seguretat i Justícia (ELSJ)**

- ⊖ Situació especial del Regne Unit i Irlanda
    - Amb el Tractat de Maastricht, el Regne Unit accepta la competència de la UE sobre asil i immigració (tercer pilar: la CAJAI)
    - Tractat d'Amsterdam "comunitaritza" aquestes competències (són una part del ELSJ). En incloure-les en el TCE → Regne Unit s'oposa a renunciar competència sobre control davanteres exteriors → Afecta Irlanda, per tractat internacional previ amb Regne Unit → Fórmules d'exclusió voluntària
      - Regne Unit (= *opting out* absolut): podrà establir control fronteres sobre resta dels estats membres
      - Regne Unit + Irlanda (*opting out* relatiu) entre si: poden subscriure els tractats internacionals que desitgen sobre el control de les seues fronteres
      - Resta d'estats membres respecte de Regne Unit (*opting out* recíproc) poden establir controls en fronteres exteriors que desitgen
-

- **Tractat de Lisboa: “comunitaritza” tot el ELSJ**
  - S’estén a tot el ELSJ el dret d’*opting out* amb possibilitat d’*opting in* de Regne Unit + Irlanda

⊕ **Situació especial de Dinamarca**

- **Dinamarca també es va oposar a la “comunitarització” de la CAJAI → fórmules flexibles:**
  - Dret general d’*opting out* respecte de qualsevol mesura adoptada en el ELSJ
  - En sis mesos des de l’adopció, dret d’*opting in* respecte d’una mesura concreta
    - ∅ En aquest cas, subscriure un tractat internacional UE-Dinamarca (no per normes dret derivat europeu)
  - En qualsevol moment podrà renunciar a tota la seua situació especial

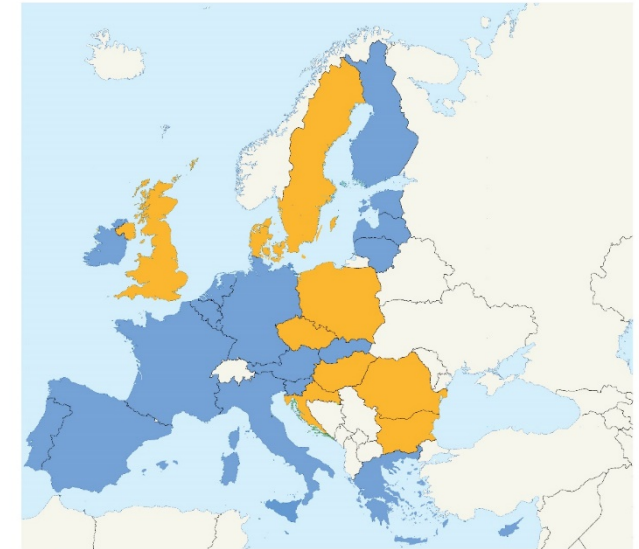
4) Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea (amb el Tractat de Lisboa)

- ⊕ **Polònia [i el Regne Unit] (Txèquia? NO) s’exclouen voluntàriament (*opting out*) de la seua aplicació**
- ⊕ **No hi ha prevista cap fórmula d’*opting in***

Per què l'euro?

- Evita el risc de fluctuació i el cost del canvi de divises
- Més opcions i preus estables per als consumidors
- Cooperació econòmica més estreta entre els països de la UE

- Països de la UE que utilitzen l'euro
- Països de la UE que no utilitzen l'euro

Pot utilitzar-se en qualsevol país de l'eurozona

- Monedes: una cara amb motius nacionals, una altra cara comuna
- Bitllets: no tenen cara nacional

Europa ofereix els millors nivells de protecció social del món i ocupa un lloc molt elevat en termes de qualitat de vida i benestar.

Una sèrie d'iniciatives contribueixen al manteniment d'aquesta situació:

- **La Carta Social Europea** garanteix una sèrie de drets socials i econòmics fonamentals. Defensa un ampli ventall de drets humans de la vida diària relacionats amb l'ocupació, l'habitatge, la salut, l'educació, la protecció social i el benestar.
- El **Fons Social Europeu** és el principal instrument que té Europa per a donar suport a l'ocupació, ajudar els treballadors a millorar el seu treball i garantir oportunitats laborals més justes per a tota la ciutadania de la UE. La inversió de 10.000 milions d'euros a l'any millora les perspectives laborals de milions d'europesos, en particular dels qui experimenten dificultats per a aconseguir treball.
- L'objectiu principal de l'**Estratègia Europea d'Ocupació** és crear més i millors llocs de treball en tota la UE.
- La **Garantia Juvenil** representa el compromís de tots els estats membres perquè els joves menors de 25 anys reben una bona oferta de
  - ocupació
  - educació contínua
  - formació d'aprenent o
  - pràctiques

en un termini de quatre mesos després de perdre el seu treball o posar fi als estudis.

- La Carta dels Drets Fonamentals de la UE
- Cooperació contra el terrorisme
- La cooperació entre la policia i els agents encarregats del compliment de la llei en diferents països de la UE
- Coordinació de les polítiques d'asil i immigració
- Cooperació judicial en matèria civil

C.1. ELS ANTECEDENTS PREVIS

1) El patrimoni de Schengen

- ⊙ Els acords Schengen de 1985 i 1990 i el seu patrimoni es van negociar al marge dels tractats constitutius
  - El Regne Unit i Irlanda es van negar a participar en l'espai Schengen (autoexclosos)
  - Sí que es van afegir estats tercers a les comunitats europees (Islàndia i Noruega)
- ⊙ Tractat d'Amsterdam:
  - Va establir integració patrimoni Schengen en el marc de la UE
  - Art. 1 Protocol núm. 2: és una “cooperació reforçada” que afecta 13 dels 15 estats membres (exclosos Regne Unit i Irlanda, per no obligar-se per acords Schengen)
    - Protocol núm. 4: poden sol·licitar en qualsevol moment participar en algunes o en totes les disposicions d'aquest patrimoni
  - Posició “especial” de Dinamarca (Protocol núm. 5): vinculada pel patrimoni Schengen, encara que no per totes les conseqüències de la seua comunitarització. Si decidira vincular-se → tractat CE-Dinamarca
- ⊙ Tractat de Lisboa: la situació es manté, ampliada a tot el ELSJ
  - Vincula 26 dels 28 [avui 27] estats membres (= “cooperació reforçada”)
  - [el Regne Unit i] Irlanda exclosos
    - Protocol núm. 20: mantenen control de les seues fronteres
    - Protocol núm. 21: *opting out* del títol V TFUE, complementat amb *opting in* en qualsevol moment
  - Posició “especial” de Dinamarca (Protocol núm. 22): *opting out* general, però amb dret d'*opting in* internacional en sis mesos següents a l'adopció de mesures

⊙ Peculiaritats del “patrimoni Schengen (= “cooperació reforçada”) respecte del règim general de les cooperacions reforçades:

- el Patrimoni Schengen es considera patrimoni de la UE → ha de ser acceptat íntegrament pels nous estats membres
- És una cooperació reforçada en la qual poden participar estats tercers a la UE:
  - Des de l’inici, Islàndia i Noruega
  - Oberta a altres estats: Suïssa i Liechtenstein

2) La implantació de l’“euro” com a moneda única

⊙ [Regne Unit], Dinamarca i Suècia es van autoexcloure de l’euro

⊙ Dels 25 estats membres restants, només 19 (inicialment, 11) estan en la moneda única

⊙ Els 6 estats membres restants, obligació de complir condicions per a ingressar en l’Eurogrup

⊙ L’euro és una autèntica cooperació reforçada [Art. 136 i 137 TFUE](#) (pàg. 117-118)

⊙ Única ≠ amb règim general cooperacions reforçades: previsió expressa en TFUE

'Schengen'

- No hi ha controls policials o duaners a les fronteres entre la majoria dels països de la UE i Noruega, Liechtenstein, Suïssa i Islàndia.
- Controls més estrictes a les fronteres exteriors
- Més cooperació entre les policies dels països membres
- Possibilitat de comprar i portar amb si productes d'ús personal en els desplaçaments entre països de la UE

C.2. EL RÈGIM DE LES COOPERACIONS REFORÇADES

1) Règim general

⊙ [Art. 20.1, §1 TUE](#) (pàg. 59)

- Possibles només en el marc de competències no exclusives de la UE
- Límits materials: [art. 326-327 TFUE](#) (pàg. 178)

⊙ [Art. 20.1, §2 TUE](#) (pàg. 59-60)

- Finalitat cooperacions reforçades
- Obertes permanentment a tots els estats membres
  - Confirmat en [art. 328 TFUE](#) (pàg. 178)

2) Procediment:

⊙ Mai en àmbits de competència exclusiva de la UE

⊙ [Art. 329.1 TFUE](#) (pàg. 179): procediment general (en tots els àmbits competencials restants, excepte en la PESC)

⊙ [Art. 329.2 TFUE](#) (pàg. 179): procediment especial en la PESC

3) Autorització d'una cooperació reforçada: [art. 20.2 TUE](#) (pàg. 60)

⊙ Últim recurs i mínim de 9 estats membres

⊙ Sistema de votació

- [Art. 20.3 TUE](#) (pàg. 60)
- [Art. 330 TFUE](#) i mecanisme de flexibilitat en [art. 333 TFUE](#) (pàg. 180)
- [Art. 238.3 TFUE](#) (pàg. 152)

4. Eficàcia cooperacions reforçades [Art. 20.4 TUE](#) (pàg. 60)

- ⊙ Eficàcia limitada (≈ eficàcia relativa tractats internacionals)
- ⊙ Dret d'*opting out* per a nous estats membres
  - Històricament, Suècia i l'euro

5. Adhesió de més estats membres a una cooperació reforçada ja existent

- ⊙ Procediment general (excepte en la PESC) [Art. 331.1 TFUE](#) (pàg. 179)
- ⊙ Procediment especial en la PESC [Art. 331.2 TFUE](#) (pàg. 179-180)

6. Primera cooperació reforçada existent: [Reglament \(UE\) núm. 1259/2010, del Consell, de 20.12.2010, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la llei aplicable al divorci i a la separació judicial](#) (14 estats membres, inclosa Espanya)

7. Poc utilitzades en la pràctica:

- ⊙ [Reglament \(UE\) 2016/1103, del Consell, de 24.6.2016, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de resolucions en matèria de règims econòmics matrimonials](#) (18 estats membres, inclosa Espanya)
- ⊙ [Reglament \(UE\) 2016/1104, del Consell, de 24.6.2016, pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de resolucions en matèria d'efectes patrimonials de les unions registrades](#) (18 estats membres, inclosa Espanya)

1) Possibilitat d'aplicar en la PESC cooperacions reforçades. A més:

2) Malgrat regla d'unanimitat en adopció de decisions PESC, clàusula d'“abstenció constructiva” (el “no” d'un o diversos estats membres no és un veto)

⊙ [Art. 31.1 TUE](#) (pàg. 64)

3) En el nucli dur de la Política Comuna de Seguretat i Defensa (PCSD)

⊙ [Art. 42.5 i 44.1 TUE](#) (pàg. 68 i 69, respectivament)

4) Novetat del Tractat de Lisboa: cooperació estructurada permanent en l'àmbit de la PCSD

⊙ [Art. 42.6 i 46 TUE](#) (pàg. 68 i 70, respectivament)

- [Decisió \(PESC\) 2017/2315, del Consell, d'11.12.2017, per la qual s'estableix una cooperació estructurada permanent i es fixa la llista dels estats membres participants](#)
- [Decisió \(PESC\) 2018/340, del Consell, de 6 de març de 2018, per la qual s'estableix la llista de projectes que han de desenvolupar-se en el marc de la Cooperació Estructurada Permanent \(CEP\)](#)